Tweede Kamer der Staten-Generaal

2

Vergaderjaar 2014–2015

34 000 XIII Vaststelling van de begrotingsstaten van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) en het Diergezondheidsfonds (F) voor het jaar 2015

Nr. 153 BRIEF VAN DE MINISTER VAN ECONOMISCHE ZAKEN

Aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal

Den Haag, 13 juli 2015

Met deze brief wil ik uw Kamer informeren over de wijze waarop ik diverse moties en toezeggingen op het terrein van het energie-, mededingings-, aanbestedings- en postmarktbeleid heb ingevuld. De onderstaande moties en toezeggingen beschouw ik hiermee als afgehandeld. Met deze brief geef ik bovendien invulling aan een verzoek van de vaste commissie voor Economische Zaken.

Motie en toezeggingen rond de Europese energiemarkt

In de motie Pechtold c.s. (Kamerstuk 34 000, nr. 16), ingediend tijdens de Algemene politieke beschouwingen van 17 september 2014, wordt de regering verzocht om in Europees verband actief te streven naar een substantiële vermindering van energieafhankelijkheid binnen tien jaar en wordt de regering verzocht om op basis van het toegezegde onderzoek, nog voor de Voorjaarsnota met een voorstel te komen om transparantie van de Nederlandse brandstofmix te verbeteren.

Ten aanzien van het verzoek om in Europees verband verminderen van energie-afhankelijkheid na te streven, acht het kabinet een goed werkende interne markt voor energie het belangrijkste middel om de transitie naar een CO_2-arme economie te faciliteren en tegelijkertijd de leveringszekerheid te borgen. Nederland ziet de Energie Unie als belangrijke Europese strategie om deze doelen te realiseren. Nederland onderschrijft het belang van diversificatie van bronnen en routes van energie, mede gelet op het belang van de continuïteit van vitale energie-infrastructuur en energielevering voor de nationale veiligheid. In dat kader hecht Nederland ook belang aan het aangaan van strategische partnerschappen met belangrijke energie producerende en doorvoerende landen. Voor de inzet van de regering ten aanzien van de Energie Unie verwijs ik naar de brief 8 april jl. van de Minister van Buitenlandse Zaken (Kamerstuk 22 112, nr. 1952).

kst-34000-XIII-153
ISSN 0921 - 7371
’s-Gravenhage 2015

Via de geannoteerde agenda's van Energieraden en verslagen hiervan informeer ik uw Kamer regelmatig over de ontwikkelingen op het gebied van de Europese voorzieningszekerheidsstrategie en blijft uw Kamer vooraf en achteraf betrokken bij discussies in Europa en de door het kabinet in te nemen standpunten. Hiermee geef ik ook invulling aan mijn toezegging uit het AO Europese Energiezekerheidsstrategie van 18 juni 2014.

Ten aanzien van het verzoek uit de motie Pechtold c.s. over transparantie van de brandstofmix, concludeert het kabinet op basis van een onderzoek van Ecorys dat er aanzienlijke economische en juridische obstakels zijn waardoor volledige transparantie van de brandstofmix niet te realiseren is. Wel is het kabinet voornemens om de Nederlandse Emissieautoriteit opdracht te geven om in de jaarlijkse rapportage in het kader van de Europese richtlijn brandstofkwaliteit ook te rapporteren over de herkomst van ruwe olie, waarmee de transparantie wordt vergroot ten opzichte van de huidige situatie. Vanwege de complexiteit van het onderwerp was het niet mogelijk om de Kamer voor de Voorjaarsnota te informeren. Voor een uitgebreide toelichting op dit punt verwijs ik naar de brief van de Staatssecretaris van Infrastructuur en Milieu van 30 juni jl. hierover (Kamerstuk 30 196, nr. 347).

Ik heb uw Kamer tijdens het AO Energie op 9 april jl. toegezegd dat ik bij de nieuwe grensoverschrijdende hoogspanningsverbinding tussen Doetinchem en Wesel (Duitsland) de betrokken regio zal informeren over de (on)mogelijkheid van ondergrondse verkabeling. Bij publicatie van het Rijksinpassingplan voor de Doetinchem – Voorst (grens) 380 kV verbinding heb ik de regio geïnformeerd over de keuze voor een bovengrondse inpassing van deze verbinding. Ook aan de Duitse zijde van de grens wordt de verbinding van Voorst (grens) tot Wesel bovengronds gerealiseerd. In de toelichting bij het inpassingsplan is deze keuze uitgebreid gemotiveerd. De regio is aanvullend geïnformeerd door middel van nieuwsbrieven en tijdens ambtelijk overleg. Daarin is toegelicht dat, gelet op internationale afspraken en het risicoprofiel van deze verbinding, ondergrondse aanleg geen optie is. De consequenties van uitval kunnen dusdanig verstrekkende gevolgen hebben dat ik toepassing van ondergrondse technieken voor deze verbinding niet verantwoord acht.

Toezeggingen rond het mijnbouwbeleid

Tijdens het WGO Energie op 17 november 2014 heb ik uw Kamer toegezegd dat ik uw Kamer zou informeren over mijn rol, de MER-plicht en aardbevingsproblematiek bij het injecteren van productiewater in olie- en gasputten en dat ik daarbij ook zal ingaan op de casus Schoonebeek. In mijn brief van 23 maart jl. over de injectie van productiewater bij olie- en gaswinning (Kamerstuk 33 952, nr. 31) ben ik nader ingegaan op mijn rol, de rol van Staatstoezicht op de Mijnen (SodM), veiligheid en milieu, het Landelijk Afvalbeheerplan, risico's op bevingen en de casus Schoonebeek. In mijn brief van 30 juni jl. (Kamerstuk 32 849, nr. 40) heb ik de tijdelijke stopzetting van de oliewinning in Schoonebeek toegelicht. Ten aanzien van de MER-plicht in relatie tot de injectie van productiewater maakt het besluit MER onderscheid tussen activiteiten die MER-plichtig zijn (categorie C bijlage besluit MER) en activiteiten waarvoor vooraf beoordeeld moet worden of een MER moet worden opgesteld (categorie D bijlage besluit MER). Injectie van productiewater valt onder de laatst genoemde categorie, omdat het productiewater een niet gevaarlijke afvalstof betreft. In veel gevallen wordt er echter wel een MER gemaakt, omdat de injectie van het productiewater een onderdeel is van een andere MER-plichtige activiteit, zoals olie- of gaswinning. Zie bijvoorbeeld de milieueffectrapportage «Herontwikkeling olieveld

Schoonebeek» van NAM uit 2006, waar rapport II geheel gewijd is aan productiewaterinjectie.

Tijdens het VSO Schaliegas op 11 december 2014 heb ik uw Kamer toegezegd dat ik zal nagaan in hoeverre invulling is gegeven aan de toezegging aan het lid Van Tongeren (GroenLinks) aangaande het openbaar maken van rapporten van SodM over de injectie van productiewater bij Tubbergen. In mijn brief van 23 maart jl. over de injectie van productiewater (Kamerstuk 33 952, nr. 31) ben ik nader ingegaan op de injectie van productiewater in Twente. SodM heeft op 13 mei jl. de door uw Kamer gevraagde rapporten gepubliceerd op haar website.[1] SodM heeft een onafhankelijke expert een opdracht gegeven om deze rapporten te evalueren. Dit zal naar verwachting in het najaar gereed zijn.

Toezeggingen rond het Energieakkoord

Tijdens het AO Energie Unie op 16 april jl. heb ik uw Kamer toegezegd dat ik een paper zou opstellen ten behoeve van het tot stand brengen van een Europees Energieakkoord en uw Kamer hierover zou informeren. Ik wil het Energieakkoord tijdens het Nederlandse EU-voorzitterschap nadrukkelijk onder de aandacht van mijn Europese collega's brengen. Het Energieakkoord is iets waar we trots op mogen zijn en wat past in een mooie Nederlandse traditie van samenwerking tussen de overheid, het bedrijfsleven en het maatschappelijk middenveld. Die aanpak is niet direct te dupliceren op Europees niveau, maar andere EU-lidstaten zouden wel profijt kunnen hebben van de ervaring die wij hiermee hebben. Ik wil daarom kennisuitwisseling over onze Energieakkoord-aanpak stimuleren en tegelijkertijd kijken hoe we in Nederland kunnen leren van de aanpak elders in Europa. Vanuit die insteek heb ik overleg gevoerd met de voorzitter van de Borgingscommissie Energieakkoord en hebben wij de afspraak gemaakt dat de SER, als hoeder van het Energieakkoord en de Nederlandse «polderaanpak», tijdens het voorzitterschap een conferentie zal organiseren over het Energieakkoord en het belang van draagvlak en participatie voor de energietransitie. Ik ben de voorzitter van de Borgingscommissie hier erkentelijk voor en ik zal vanuit mijn departement actieve ondersteuning geven aan deze conferentie.

Op het terrein van energiebesparing heb ik uw Kamer tijdens het AO Energie & SDE+ op 27 mei jl. toegezegd dat ik het signaal op zal pakken dat gemeenten de besparingsverplichting uit de Wet Milieubeheer in het geval dat een bedrijf op het moment van natuurlijke vervanging niet investeert in energiebesparing moeilijk kunnen handhaven. De handhaving van de Wet Milieubeheer is primair de verantwoordelijkheid van de Staatssecretaris van Infrastructuur & Milieu, die dit samen met de Minister voor Wonen & Rijksdienst en mijzelf uitvoert. Op basis van de afspraken uit het Energieakkoord hebben we de regelgeving verbeterd. Om dit in de praktijk te vertalen zijn de ministeries, branchepartijen en vertegenwoordigers van gemeenten continu met elkaar in gesprek over de uitvoeringsaanpak en eventuele problemen die daarbij geconstateerd worden. Niet alle situaties zijn in de regelgeving nauwkeurig uitgewerkt en dat moeten we ook niet willen. Een gesprek hierover met elkaar is beter. Ook over de manier waarop toezichthouders het beste afspraken met bedrijven kunnen maken over het benutten van natuurlijke momenten worden door de partijen ervaringen en ideeën uitgewisseld.
Tijdens het AO Energie & SDE+ op 27 mei jl. heb ik op het terrein van energiebesparing ook aan uw Kamer toegezegd te onderzoeken of de aanpak Stroomversnelling uitgebreid kan worden van huurwoningen naar koopwoningen. De Minister voor Wonen en Rijksdienst is hier al mee

[1] https://www.sodm.nl/nieuws/2015/meer-controle-injectieputten-twente.

bezig. Op 29 september 2014 is de Deal Stroomversnelling Koop getekend door bouwbedrijven, makelaars/taxateurs, banken, hypotheekverstrekkers, gemeenten, energiecoöperaties, renovatiewinkels en garantie-instellingen. In totaal zijn zo'n 175 partijen betrokken. Het Rijk steunt deze deal. Tot 1 januari 2016 realiseren de betrokken partijen «Nul-op-de-meter» pilotwoningen. Hiermee wordt ervaring opgedaan die nodig is voor de opschalingsfase. De pilotwoningen dienen bovendien als voorbeeld om andere huiseigenaren te enthousiasmeren. Na de pilotfase zetten de partijen zich in voor opschaling van hun aanpak. De ambitie is om vanaf 2020 ongeveer 50.000 woningen per jaar naar «Nul-op-de-meter» te renoveren.

In de tweede termijn van het AO Energie op 27 mei jl. heb ik met uw Kamer gesproken over het bedrijf Fastned, dat laadstations voor elektrische auto's exploiteert. Ik heb uw Kamer toegezegd dat mijn ministerie en het Ministerie van Infrastructuur & Milieu in overleg gaan met Fastned en dat ik de tijdige netaansluiting van laadstations door Stedin bij de ACM onder de aandacht zal brengen. Een gesprek tussen Fastned en mijn ministerie heeft inmiddels plaatsgevonden en aan de follow-up wordt gewerkt. Na de zomer staat een gesprek gepland tussen Fastned en Rijkswaterstaat. Het vinden van een voor alle partijen acceptabele aanpak is niet makkelijk, zoals vaker het geval is als we een innovatie inpassen in een bestaande situatie. Onderdeel van de gesprekken met Fastned is ook de problematiek rond het tijdig aansluiten van laadstations. Daarnaast wordt de problematiek rond eventuele overschrijdingen van de wettelijke termijn bij de aansluitplicht meegenomen in lopende onderzoeksprojecten van het Nationaal Kenniscentrum Laadinfrastructuur.

Toezegging over Europees energieonderzoek

In het AO Energie Unie op 16 april jl. heb ik toegezegd om uw Kamer nader te informeren over de afstemming tussen lidstaten ten aanzien van energieonderzoek en daarbij in het bijzonder in te gaan op het onderzoek naar energieopslag en naar thorium. De Europese Commissie wil met de Energie Unie een duurzame, concurrerende en betaalbare energievoorziening realiseren voor huishoudens en ondernemingen. Onderzoek en innovatie vormt de vijfde dimensie in het voorstel voor een Energie Unie[2]. Om dit doel te bereiken wil de Commissie een voorstel voor een Europese aanpak ontwikkelen in 2015–2016 op het gebied van energieonderzoek en -innovatie, met duidelijke prioriteiten en doelstellingen. Deze aanpak bestaat uit een update van het Strategic Energy and Technology Plan (SET-Plan) en een strategische onderzoeks- en innovatieagenda voor transport. De Commissie wil daarnaast een initiatief ontwikkelen gericht op Europees leiderschap op het gebied van energie/klimaattechnologie en -innovatie om daarmee de werkgelegenheid en economische groei een stevige impuls te geven.

Ik juich deze inzet van de Commissie toe. Onderzoek en innovatie zijn essentieel voor de verduurzaming van de Europese energievoorziening en om te komen tot een goed werkend energiesysteem dat tevens betrouwbaar, betaalbaar en concurrerend is. Versterkte Europese inzet draagt eraan bij dat we onze ambities op energiegebied op een kosteneffectieve manier kunnen realiseren. Bovendien leidt onderzoek en innovatie tot goede kansen voor groene groei.

---

[2] De andere vier dimensies zijn: 1) voorzieningszekerheid, solidariteit en vertrouwen, 2) interne energiemarkt, 3) verminderen van de energievraag, 4) CO_2-arm maken van de Europese economie.

Een belangrijke eerste stap in het Europese onderzoeks- en innovatiebeleid is eind 2014 gezet met de publicatie door de Europese Commissie van het SET-Plan: «Towards an Integrated Roadmap». In dit plan staan de uitdagingen voor het gehele energiesysteem op het gebied van onderzoek en innovatie beschreven, gericht op een CO_2-arme energievoorziening waarin de burger centraal staat. Het betreft een herijking van het oude SET-Plan, waarin tot op heden de focus vooral lag op afzonderlijke energietechnologieën.

De volgende stap waar de Commissie samen met lidstaten aan werkt is het opstellen van een actieplan. Dit actieplan valt uiteen in specifieke onderzoeks- en innovatieagenda's op de verschillende thema's uit het SET-plan. Dit sluit aan bij de wens van Nederland om vanuit een gedeelde Europese visie gecoördineerd en in onderlinge afstemming op Europese schaal in het energiedomein onderzoek en ontwikkeling in te zetten. Door middel van het actieplan kunnen de kansen en behoeftes op Europees niveau beter op elkaar aansluiten en kunnen lidstaten de krachten bundelen. Het formuleren van gemeenschappelijke doelstellingen en resultaten van de specifieke onderzoeks- en innovatieagenda's in het actieplan is daarbij essentieel. Voor de uitvoering van de agenda's wil de Commissie de overheid, industrie en onderzoek- en kennisinstellingen effectief aan elkaar koppelen.

Ik ben blij met deze versterkte inzet op samenwerking in de gouden driehoek, een model dat wij in Nederland al succesvol toepassen in het topsectorenbeleid. Nederland zet in de gesprekken met de Commissie en met de andere lidstaten in op versterkte samenwerking rond de onderwerpen voortkomend uit het Energieakkoord en de kennis- en innovatieagenda's van de Topsector Energie. Daarbij is Nederland bereid om te kijken naar het gezamenlijk programmeren van projecten. Of dit zal lukken is afhankelijk van de gesprekken hierover in de EU. Nederland steunt verder de aanpak van de Commissie om in het Europese onderzoeks- en innovatieprogramma ruimte te bieden aan koolstofarme technologieën als CCS en nucleaire energie. Conventionele energiebronnen, waaronder nucleaire energie, blijven nog lang relevant in de energiemix van veel Europese lidstaten op weg naar 2050. Voor CCS-demonstratieprojecten biedt het concept energiewerkprogramma van Horizon 2020 voor 2016 en 2017 concrete mogelijkheden.

De Europese Commissie werkt nu op basis van de input van de lidstaten de volgende stappen richting het actieplan uit. De verwachting is dat de Commissie rond de SET-Plan conferentie in september met een nieuwe mededeling komt.

Energieopslag

Door de toenemende verduurzaming van de energievoorziening met onder andere wind- en zonne-energie, neemt de behoefte aan flexibiliteit in het elektriciteitssysteem toe. Deze flexibiliteit kan op verschillende manieren worden geboden, onder andere door het benutten van grensoverschrijdende verbindingen en «demand side response», maar ook door mogelijke opslag van elektriciteit in warmte, gas, waterstof en batterijen. Deze flexibilisering zorgt voor uitdagingen maar biedt ook volop kansen. Het Nederlandse elektriciteitssysteem is op dit moment al zeer flexibel, waardoor er op korte termijn geen business case is voor grootschalige opslag van elektriciteit. Dit zal mogelijk echter veranderen richting 2030 en om die reden stimuleer ik nu al onderzoek naar potentieel kansrijke innovaties op dit gebied. In de Topsector Energie is er expliciete aandacht voor dit thema in de kennis- en innovatieagenda rondom systeemintegratie. Mogelijk kansrijke technologieën waar naar gekeken

wordt zijn onder andere opslag in warmte, compressed air energy storage, power to gas/chemicals/products (zoals waterstof en ammoniak) en batterijen voor thuisgebruik. De Topsector Energie zal in de nadere uitwerking van dit thema in kaart brengen waar de kansen in Nederland liggen en waar Nederland goed in is qua kennis en bedrijfsleven. Zo kan de Nederlandse gasinfrastructuur mogelijk goed dienst doen voor opslagcapaciteit en zijn er mogelijkheden voor energieopslag op lokaal/regionaal niveau gekoppeld aan grote autodichtheid en elektrisch vervoer. Door de interconnectie met onze buurlanden kan op Noordwest-Europese schaal mogelijk ook een grote buffercapaciteit gecreëerd worden wanneer de Nederlandse energie-intensieve industrie sneller kan overschakelen tussen het gebruik van elektriciteit en gas. Dit maakt het systeem nog flexibeler. In het kader van het Energierapport 2015 is energieopslag ook een thema waar naar gekeken wordt. Mede op basis daarvan zal bekeken worden of in aanvulling op de huidige inzet van de Topsector Energie extra inspanningen nodig zijn en hoe het beste kan worden aangesloten en samengewerkt in het traject rond het Europese onderzoek- en innovatieprogramma.

Thorium

Nederland steunt de Europese inzet voor het onderzoeks- en innovatieprogramma op het gebied van nucleaire energie, omdat conventionele energiebronnen nog een lange tijd onderdeel zullen uitmaken van de energiemix op weg naar 2050. Hoe schoner en efficiënter de inzet van deze bronnen, hoe beter. Met belangstelling volg ik dan ook het onderzoek naar de inzet van thorium als brandstof in kernreactoren. Thorium als splijtstof heeft een aantal voordelen ten opzichte van uranium. Zo produceert thorium minder afval en dit afval blijft bovendien minder lang radioactief. Ook is thorium als grondstof veelvuldig aanwezig. Er is echter ook een aantal nadelen aan het mogelijke gebruik van thorium als nucleaire brandstof, zoals het feit dat thorium alleen zinvol gebruikt kan worden in combinatie met verrijkt uranium. Verder is er tot op heden geen infrastructuur voor het op grote schaal produceren van thorium als brandstof, terwijl er al vele jaren ervaring is met de hele cyclus voor het gebruik van uraniumsplijtstof. Bij een overstap naar thorium zou deze cyclus anders moeten worden ingericht, omdat er andere risico's en aandachtspunten zijn. Zo komt er bij het opwerken van thorium (het chemisch scheiden van de nog bruikbare splijtstof van het radioactieve afval) meer straling vrij dan bij de cyclus voor uraniumsplijtstof.

Al met al zie ik op de korte termijn geen mogelijkheden om thorium in te zetten voor energieproductie. Desalniettemin vind ik dat er verder onderzoek naar thorium moet plaatsvinden. Een belangrijke stap hierin is de start op 1 augustus a.s. van het SAMOFAR-project (Safety Assessment of the Molten Salt Fast Reactor). Dit vierjarige Europese project heeft subsidie gekregen onder het Horizon 2020 Euratom-programma en heeft tot doel om een theoretische reactor te ontwikkelen, als opmaat naar een demonstratiereactor, waarin de veiligheidsaspecten goed worden onderzocht. De Technische Universiteit Delft is coördinator van dit project en werkt daarbij samen met tien andere kennisinstellingen en industriële partijen uit Frankrijk, Italië, Duitsland, Zwitserland en Mexico. De Hoge Flux Reactor in Petten zal in dit project worden benut voor het uitvoeren van stralingsexperimenten.

Verzoek Kamercommissie over IMF-rapport energiesubsidies

De vaste commissie voor Economische Zaken heeft mij op 9 juni jl. verzocht om een kabinetsreactie op het IMF-rapport getiteld «Act Local, Solve Global: The $ 5.3 Trillion Energy Subsidy Problem». Eerder heb ik

uw Kamer antwoorden verstrekt op Kamervragen van het lid Smaling (SP) over berichtgeving over ditzelfde rapport (Aanhangsel Handelingen II 2014/15, nr. 2573).

Het rapport van het IMF geeft een goed inzicht in de wijze waarop regio's de prijzen van steenkool en motorbrandstoffen kunstmatig laag houden, meestal met het doel om de lasten voor burgers te beperken. Het gaat dan met name om Aziatische landen, waaronder China, India en Indonesië, en om voormalige Sovjetrepublieken, zoals Rusland, Oekraïne, Wit Rusland en Georgië. Het is een bekend feit dat met name in ontwikkelingslanden de motorbrandstofprijzen aan de pomp en de steenkolenprijzen kunstmatig laag worden gehouden. Het IMF pleit in het rapport voor het uitbannen van deze kunstmatig lage prijzen voor steenkool en motorbrandstoffen aan de pomp. Ik ben het met deze zienswijze eens.

In het rapport en in de berichtgeving wordt het bedrag van $ 5.300 miljard aan totale wereldwijde subsidie genoemd. Ik merk daarbij op dat 88% hiervan ($ 4.800 miljard) bestaat uit het wereldwijd niet-beprijzen van negatieve externe effecten, zoals klimaatverandering, lokale luchtvervuiling en verkeerscongestie. Het aandeel van direct aanwijsbare subsidies is veel lager, maar nog wel substantieel.

In Nederland is van subsidiëring van fossiele brandstoffen geen sprake. Motorbrandstoffen worden in Nederland juist relatief zwaar belast. Dat specifieke accijnzen in Nederland niet worden opgelegd is het gevolg van internationale verdragen waar het kabinet niet aan kan tornen. Het gaat specifiek om het Verdrag van Chicago dat een accijnsvrijstelling voor het gebruik van kerosine in de internationale luchtvaart regelt en het Verdrag van Mannheim dat betrekking heeft op een accijnsvrijstelling voor het gebruik van stookolie in de internationale binnenvaart. Nederland is binnen de OESO een van de koplopers wat milieubelastingen betreft. In de Europese Unie zorgt het Europese emissiehandelssysteem (ETS) voor beprijzing van de negatieve externe effecten in de vorm van uitstoot van broeikasgassen. Nederland streeft verdere versterking van het ETS na.

De degressieve tariefstructuur in de energiebelasting wordt ten onrechte regelmatig beschouwd als subsidie voor fossiele energie. Deze tariefstructuur is niet specifiek gekoppeld aan het gebruik van fossiele energie of hernieuwbare energie. Er is gekozen voor deze tariefstructuur om de concurrentiepositie van het bedrijfsleven ten opzichte van buitenlandse concurrenten te waarborgen. Ook in andere landen gelden voor het bedrijfsleven per saldo lagere tarieven dan voor kleinverbruikers.

Toezeggingen rond gaswinning Groningen

Tijdens het plenaire debat van 28 april jl. over het rapport van de Onderzoeksraad voor Veiligheid over de aardbevingsrisico's in Groningen, heb ik toegezegd uw Kamer te informeren over de betekenis van de negende tranche van de Crisis- en Herstelwet voor decentrale overheden in Groningen. In de beantwoording van schriftelijke vragen van het lid Van Tongeren (GroenLinks) aan de Ministers van Economische Zaken en van Infrastructuur en Milieu (Aanhangsel Handelingen II 2014/15, nr. 2297) over de inwerkingtreding van de negende tranche van de Crisis- en Herstelwet in Groningen is ingegaan op deze toezegging. Zoals in deze antwoorden is toegelicht voegt de negende tranche van Crisis- en herstelwet aan Bijlage I van de wet categorie 13 toe. Deze categorie 13 is toegevoegd naar aanleiding van vragen uit de regio en de motie Dijkgraaf c.s. (Kamerstuk 33 539, nr. 51) waarin de regering verzocht wordt om in overleg met de betrokken overheden werk te maken van versnelling van de vergunningsprocedures voor het aardbevingsbesteding maken van

gebouwen door te bezien waar belemmeringen in regelgeving hiervoor, desnoods tijdelijk, weggenomen zouden moeten worden. De categorie bevat maatregelen voor het vergroten van de veiligheid en het preventief versterken van bouwwerken, waardevermeerderende maatregelen en maatregelen voor het verduurzamen van bouwwerken en aanleg, uitbreiding of wijziging van kabels, leidingen en pijpleidingen. Deze maatregelen worden voor het overgrote deel genomen door de gemeenten in het aangewezen gebied en door de provincie Groningen. De negende tranche verandert niets aan die bevoegdheden. Slechts in één situatie heeft de negende tranche formele gevolgen voor provincie en gemeenten. Als het Rijk een besluit moet nemen over een pijpleiding die tot het landelijk hoofdnetwerk behoort, hebben de decentrale overheden geen mogelijkheid om tegen dat besluit in beroep te gaan. Gelet op de intensieve samenwerking door middel van de Rijkscoördinatieregeling en in de Nationaal Coördinator Groningen, en het bestuurlijk overleg tussen de gezamenlijke overheden, zal aan die mogelijkheid in de praktijk naar verwachting geen behoefte bestaan.

Ik heb uw Kamer op 9 februari jl. geïnformeerd over het impact assessment dat ik heb laten uitvoeren door de Stuurgroep Impact Assessment Nationale Praktijk Richtlijn (NPR) (Kamerstuk 33 529, nr. 96). Het bureau Van Rossum heeft vervolgens op verzoek van de provincie Groningen onderzocht wat de versterkingsopgave is in het aardbevingsgebied. Volgens Van Rossum zou de versterkingsopgave hoger zijn dan is berekend in het impact assessment. Op mijn verzoek heeft TNO in samenwerking met het onderzoeksbureau Arup een second opinion op het rapport van Van Rossum uitgevoerd. De hoofdconclusie is dat de schattingen in beide onderzoeken vergelijkbaar zijn, hoewel dat gezien de verschillende aannames en wijze van rapporteren niet zo over kan komen. De hoofdoorzaak van de grote verschillen is het gebruik van het aantal adressen (Van Rossum) versus het gebruik van het aantal panden (impact assessment). Daardoor leidt het meetellen van appartementen in het onderzoek van Van Rossum tot een hogere versterkingsopgave dan in de impact assessment. Om betere schattingen te kunnen maken zijn nauwkeurigere en op meer typologieën toegespitste berekeningen nodig. Deze verfijnde methodiek is op dit moment in ontwikkeling.

In navolging van de toezegging die ik heb gedaan tijdens het notaoverleg gaswinning Groningen van 1 juli jl., schets ik hierbij het verdere proces van de totstandkoming van de NPR. Momenteel werkt een commissie van het Nederlands Normalisatie Instituut (de zogeheten NEN-commissie), die verantwoordelijk is voor het opstellen van de NPR, aan een zogeheten «witte versie». Deze zal in september gereed zijn om het besluitvormingsproces binnen het Nederlands Normalisatie Instituut te doorlopen. De commissie Meijdam zal hier ondertussen een advies over uitbrengen. Het opstellen van dat advies, inclusief eventueel verwerken daarvan in de NPR, kost circa twee maanden. Het is mijn voornemen om het advies van de commissie Meijdam en NPR gelijktijdig te publiceren. Tenslotte dient de richtlijn te worden vastgesteld en te worden opgenomen in de bouwregelgeving. Naar verwachting is de NPR aan het eind van dit jaar in bouwregelgeving aangewezen. Dit laat onverlet dat er wel al eerder met de richtlijn kan worden gewerkt. Zo kan op dit moment al worden gebruikgemaakt van de «groene versie» en zodra het advies van de commissie Meijdam is verwerkt met de volgende versie van de NPR, de zogenaamde «witte versie».

Tijdens het notaoverleg gaswinning Groningen op 1 juli jl. heb ik ook toegezegd om uw Kamer nadere informatie te sturen over de winning uit het Groningenveld in relatie tot de verkopen van GasTerra, het eigen

verbruik van NAM en de inzet van de gasopslagen die verbonden zijn met het Groningensysteem. Onderstaande tabel maakt dit inzichtelijk.

	2012	2013	2014
Hoeveelheid gewonnen gas uit het Groningenveld in miljard Nm^3	47,8	53,9	42,4
Hoeveelheid gewonnen gas uit het Groningenveld in miljard m^3 Groningenequivalenten (m^3 Geq)	47,7	53,8	42,4
Eigen verbruik NAM in m^3 Geq	– 0,3	– 0,4	– 0,5
Netto productie van de gasopslagen in m^3 Geq	– 0,2	– 0,2	0,2
Door GasTerra geleverde hoeveelheid Groningengas in m^3 Geq	47,2	53,2	42,1

Toelichting:

- Hoeveelheid gewonnen gas uit het Groningenveld in miljard Nm^3: Sinds 2014 betreft dit de hoeveelheid die volgens het instemmingsbesluit op het winningsplan maximaal mag worden gewonnen uit het Groningenveld. Voor 2014 was dit een hoeveelheid van 42,5 miljard Nm^3, voor 2015 gaat het om een hoeveelheid 30 miljard Nm^3 aangevuld met een hoeveelheid van 2 miljard Nm^3 die alleen mag worden ingezet op aanwijzing van Gasunie Transport Services in het geval zich technische problemen voordoen.
- Hoeveelheid gewonnen gas uit het Groningenveld in miljard m^3 Geq: De hoeveelheid gas die mag worden gewonnen is in het instemmingsbesluit vastgelegd in Normaal kubieke meters. Hierbij speelt de calorische waarde oftewel de energetische inhoud van het gas, geen rol. Voor handel en verkoop is deze echter wel van belang en daarom is die gestandaardiseerd. Als gevolg daarvan rapporteert GasTerra in kubieke meters met een energetische inhoud van 35,17 Megajoules, de Groningenequivalenten. Om de aansluiting te maken tussen de feitelijk door NAM gewonnen hoeveelheid Groningengas en de door GasTerra geleverde hoeveelheid is dan ook omrekening van Normaal kubieke meters naar Groningenequivalenten noodzakelijk.
- Eigen verbruik NAM: Conform de uit 1963 daterende Overeenkomst van Samenwerking is het NAM toegestaan om het uit het Groningenveld gewonnen gas te gebruiken voor opsporing en winning. Het gaat dan eerst en vooral om het gebruik als brandstof voor compressoren die worden ingezet voor de winning. De hoeveelheid gas die hiervoor wordt ingezet valt onder het in het instemmingsbesluit vastgelegde winningsplafond.
- Netto productie van de gasopslagen: Het Groningensysteem bestaat naast het Groningenveld uit een aantal opslagen (Norg, Alkmaar en Grijpskerk) die de gaslevering ondersteunen. Deze opslagen worden in de zomerperiode (april t/m september) gevuld, waarna het gas er in de wintermaanden (oktober t/m maart) uit wordt gehaald. Op deze manier is het mogelijk om het verschil tussen de gasvraag in de zomer (laag) en in de winter (hoog) te overbruggen.
- Als naar een gasjaar wordt gekeken, dat loopt van oktober t/m september, dan geldt dat het saldo van onttrekking (periode september t/m maart) en invoeding (april t/m september) in principe gelijk is aan nul. Immers, aan het begin van de winter dienen de opslagen weer gevuld te zijn en daarvoor is het noodzakelijk dat de hoeveelheid die uit de opslagen is gehaald er ook weer wordt ingevoed. Als wordt gekeken naar een kalenderjaar dan kunnen zich echter kleine verschillen voordoen tussen onttrekking en invoeding. Dit geeft de nettoproductie van de opslagen. Als de nettoproductie positief is, is er meer onttrokken dan ingevoed. In de omgekeerde situatie is de nettoproductie negatief. Wat betreft het winningsplafond geldt dat de hoeveelheid

gas die uit het Groningenveld wordt gewonnen en vervolgens in een opslag wordt ingevoed, onder het plafond valt. Het gas dat uit de opslagen wordt onttrokken om vervolgens te worden geleverd valt niet onder het plafond.

Tot slot heb ik tijdens het notaoverleg gaswinning Groningen op 1 juli jl. toegezegd uw Kamer nadere informatie te sturen over de plannen die België, Frankrijk en Duitsland hebben voor het ombouwen van hun gassystemen van laagcalorisch gas (L-gas) naar hoogcalorisch gas (H-gas), alsmede de Nederlandse plannen.

Het verbruik in Duitsland van L-gas bedraagt ca. 30 miljard m^3 op jaarbasis en is daarmee qua omvang vergelijkbaar met Nederland. In iets meer dan 60% van dit verbruik wordt voorzien door L-gas afkomstig uit Nederland. De rest komt uit Duitse gasvelden. De productie uit deze Duitse velden loopt de komende jaren sterk terug en de langetermijncontracten met GasTerra worden tussen 2020 en 2030 afgebouwd. Als gevolg van dit laatste heeft Gasunie Transport Services (GTS), de beheerder van het Nederlandse landelijk gastransportnet, aan zijn Duitse collega's kenbaar gemaakt dat de L-gas exitcapaciteit van het Nederlandse gastransportnet met het Duitse net vanaf 2020 met 10% per jaar wordt afgebouwd. Gevolg van dit alles is dat Duitsland in 2016 een begin zal maken met ombouwen van het gassysteem om dit vanaf 2020 grootschalig op te pakken met het ombouwen van ca. 400.000 aansluitingen per jaar. De Duitse ombouw moet in 2030 zijn voltooid.

In België bedraagt het verbruik van L-gas ca. 5 miljard m^3 op jaarbasis. Het gaat daarbij om ongeveer 1,5 miljoen afnemers. Dit gas wordt volledig geleverd vanuit Nederland, grotendeels via de vigerende langetermijncontracten en inkopen op de Nederlandse TTF. De langetermijncontracten worden tussen 2024 en 2030 afgebouwd. GTS heeft aan zijn Belgische collega kenbaar gemaakt dat de L-gas exitcapaciteit van het Nederlandse gastransportnet met het Belgische net tussen 2024 en 2030 wordt afgebouwd. Dit laatste is ook relevant voor de levering aan Frankrijk omdat de L-gas levering aan Frankrijk via het Belgische transportnet plaatsvindt. Momenteel vindt er in België overleg plaats tussen alle betrokken partijen over de wijze waarop de ombouw van het gassysteem zal worden ingevuld en het daarbij te hanteren tijdpad, dit met de opgave van GTS als uitgangspunt.

Het Franse verbruik van L-gas ligt op hetzelfde niveau als dat van België en ook de ongeveer 1,4 miljoen Franse afnemers worden volledig beleverd vanuit Nederland. Op basis van de opgave die GTS heeft gedaan over de afbouw van de Nederlandse L-gas exitcapaciteit met België, worden op dit moment in Frankrijk plannen gemaakt voor de ombouw van het gassysteem. De planning is dat in 2018 wordt gestart met een pilot om ervaring op te doen waarna de feitelijke ombouw mogelijk eerder dan 2024 zal starten om de einddatum van 2030 te kunnen halen.

Om het ombouwproces in goede banen te leiden is er overleg op verschillende niveaus. Mijn ministerie heeft, onder meer via het Pentalateraal Gasplatform, frequent contact met de ons omringende landen over de ontwikkelingen in Nederland en het tijdpad van de afbouw van de Nederlandse L-gas export volgens de langetermijncontracten. Daarnaast heeft GTS intensief contact met zijn collega netbeheerders in België, Duitsland en Frankrijk, om de afbouw van het L-gastransport aan de diverse kanten van de grens (Nederland-Duitsland; Nederland-België; België-Frankrijk) onderling goed af te stemmen en daarbij de leveringszekerheid te borgen.

Voor wat betreft de ombouw in Nederland verwijs ik naar hetgeen ik daarover heb opgemerkt in de bijlage bij mijn brief van 7 oktober 2014 over het aardgasbeleid in Nederland (Kamerstuk 29 023, nr. 176). Mede in het kader van een zorgvuldig ombouwproces heeft GTS de bouw van een nieuwe stikstofinstallatie voor de conversie van H-gas naar L-gas in voorbereiding. Daarnaast is van belang dat het Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport een algemene maatregel van bestuur (AMvB) voorbereidt waarin wordt voorgeschreven dat geen nieuwe toestellen meer verkocht mogen worden die alleen Groningengas aan kunnen. De consultatie van deze AMvB is inmiddels afgerond en op dit moment wordt notificatie bij de Europese Commissie voorbereid. Beoogde ingangsdatum van de AMvB is 1 januari 2017.

Toezeggingen en motie rond de Autoriteit Consument en Markt

Tijdens de plenaire behandelingen van de wetsvoorstellen Instellingswet ACM en Stroomlijningswet heb ik diverse toezeggingen gedaan met betrekking tot de evaluatie van de ACM die momenteel wordt uitgevoerd. Ten eerste heb ik toegezegd om uw Kamer te informeren indien de ACM in de uitoefening van haar wettelijke taken niet voldoet aan de vereisten van onafhankelijkheid. Daartoe is geen aanleiding geweest. In de brieven met mijn bevindingen op de jaarverslagen van de ACM in 2013 en 2014 (Kamerstuk 27 879, nrs. 47 en 51) ben ik nader ingegaan op het functioneren van de ACM sinds haar oprichting op 1 april 2013. De onafhankelijkheid van de ACM vormt een onderdeel van de evaluatie van de ACM. Ten tweede heb ik toegezegd de evaluatie te laten uitvoeren door een onafhankelijk onderzoeksbureau. Daaraan is voldaan door de gunning van het evaluatieonderzoek aan onderzoeksbureau KWINK Groep/TU Delft in maart van dit jaar. Ten derde heb ik toegezegd om een aantal specifieke aspecten te laten onderzoeken in de evaluatie. Het gaat om een internationale vergelijking, de naamsbekendheid van de ACM en het facultatief zijn van de advies- en bezwaarcommissie. Deze aspecten maken deel uit van de onderzoeksopdracht aan KWINK Groep/TU Delft. Eind 2015 zal ik uw Kamer informeren over de resultaten van de evaluatie van de ACM.

De Stroomlijningswet, die op 1 augustus 2014 in werking is getreden, regelt dat een afschrift van een vernietigingsbesluit aan de Eerste en Tweede Kamer wordt gezonden. Een vernietigingsbesluit is een besluit van de Minister van Economische Zaken of de Minister van Infrastructuur en Milieu tot vernietiging van een besluit van algemene strekking van de ACM. Hiermee voldoe ik aan mijn toezegging, gedaan tijdens de plenaire behandeling van het wetsvoorstel Instellingswet ACM (Handelingen II 2012/13, nr. 5, item 6), dat ik dergelijke besluiten niet alleen in de Staatscourant publiceer maar ook aan beide Kamers der Staten-Generaal doe toekomen. Tot op heden is overigens geen gebruik gemaakt van de vernietigingsbevoegdheid.

Tijdens het AO Marktordening en Mededinging van 18 juni jl. heb ik uw Kamer toegezegd in het reguliere contact met de ACM het onderwerp aan de orde te stellen dat Microsoft gratis toegang biedt tot software aan basisschoolleerlingen en hun ouders. In het regulier overleg met de ACM van 29 juni jl. is dit onderwerp aan de orde gesteld. Het is aan de ACM als onafhankelijk toezichthouder of zij op basis van deze informatie al dan niet actie onderneemt.

Op 17 december 2013 heeft uw Kamer een motie van het lid Mei Li Vos (Kamerstuk 33 622, nr. 17) met betrekking tot het concentratietoezicht op pensioenfondsen aangenomen. De motie is ingediend tijdens de behandeling van het wetsvoorstel Stroomlijningswet op 12 december 2013. De motie verzoekt de regering te bepalen hoe moet worden

omgegaan met fusies tussen kleinere pensioenfondsen en een geschikte drempel voor de fusietoets voor pensioenfondsen te zoeken. Tijdens de behandeling heb ik ook een toezegging gedaan met dezelfde strekking. Naar aanleiding hiervan heeft overleg plaatsgevonden met de ACM en het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het kabinet heeft besloten om de omzetdrempels in het kader van fusies tussen pensioenfondsen te verhogen, opdat alleen nog fusies tussen ongeveer de twintig grootste pensioenfondsen bij de ACM behoeven te worden gemeld. In het bij uw Kamer voorliggende wetsvoorstel verhoging boetemaxima ACM (Kamerstuk 34 190, nr. 2) is een voorstel opgenomen om de nieuwe omzetdrempels wettelijk vast te leggen.

Toezeggingen en motie rond de Aanbestedingswet

Tijdens de behandeling van het wetsvoorstel Aanbestedingswet (Handelingen II 2011/12, 32 440, nrs. 48 en 49) in uw Kamer op 1 en 2 februari 2012 heeft mijn ambtsvoorganger aan het lid Van Bemmel (PVV) toegezegd de voordelen van een (pre)kwalificatie- of verificatiesysteem bij overheidsopdrachten nader te bekijken. Het invoeren van een verificatiesysteem zou moeten leiden tot lastenverlichting voor ondernemers. Aangezien de voorstellen voor nieuwe Europese aanbestedingsrichtlijnen destijds een aanbestedingspaspoort introduceerden waarmee een vergelijkbaar resultaat kon worden bereikt, is het onderzoek naar een verificatiesysteem aangehouden. Voor een Europees aanbestedingspaspoort was onvoldoende steun in Europa. In plaats daarvan wordt het Uniform Europees Aanbestedingsdocument (UEA), de Europese eigen verklaring, geïntroduceerd. Een ondernemer kan in beginsel volstaan met het aanleveren van het UEA en hoeft alleen als hij de opdracht gegund krijgt de onderliggende bewijsstukken te overleggen. Daarnaast verplichten de nieuwe Europese aanbestedingsrichtlijnen het elektronisch aanbesteden. TenderNed bevat een digitaal bedrijfsdossier. De ondernemer kan zijn bewijsstukken registreren in de centrale database met bedrijfsgegevens (bedrijvenregister) van TenderNed, zodat hij deze voor alle aanbestedingen waar hij op in wenst te schrijven kan gebruiken. Als de aanbestedende dienst naar bewijsstukken vraagt, kan de ondernemer de gegevens uit de database direct koppelen aan een inschrijving. Op deze manier hoeft de ondernemer niet voor iedere aanbesteding opnieuw alle bewijsstukken bij elkaar te zoeken. Een verificatiesysteem levert om die reden voor ondernemers geen additionele besparingen op. Op basis hiervan is besloten af te zien van een nader onderzoek naar een verificatiesysteem.

Tijdens het vragenuur op 3 maart 2015 heeft het lid Schouten (CU) vragen gesteld over het clusteren van werkzaamheden bij een aanbesteding door Rijkswaterstaat. Naar aanleiding hiervan heb ik toegezegd om te kijken of er reden is om in brede zin duidelijk te maken wat de bedoeling van de Aanbestedingswet 2012 is en hoe men geacht wordt zich aan die wet te houden. Op 8 juli jl. heeft uw Kamer de kabinetsreactie op de evaluatie van de Aanbestedingswet 2012 ontvangen. Daarin is aangegeven dat het kabinet zal inzetten op het stimuleren van het verbeteren van aanbestedingen. Deze toezegging wordt hierin meegenomen.

Uw Kamer heeft met de motie van de leden Ziengs en Van Bemmel (32 440, nr. 58) de regering verzocht ervoor te zorgen dat (decentrale) overheden bij het opstellen van hun aanbestedingsbeleid een richtpercentage aangeven waarbij minimaal 30% van de aanbestedingen aan het midden- en kleinbedrijf worden gegund. Uit de evaluatie van de Aanbestedingswet 2012 die ik op 8 juli jl. aan uw Kamer heb gestuurd blijkt dat alle verschillende categorieën overheden nog altijd ruim boven het

percentage van 30% zitten. Daarmee wordt het aanbevolen richtpercentage ruimschoots gehaald.

Toezegging over de postmarkt

Op 24 juni 2015 heeft uw Kamer mij schriftelijk verzocht om een brief waarin wordt aangegeven of een technische briefing van de Autoriteit Consument en Markt (ACM) over de kostenopbouw van de universele postdienst (UPD) voor de begrotingsbehandeling van het Ministerie van Economische Zaken kan plaatsvinden en of deze briefing openbaar kan zijn. Zoals ik heb toegelicht in mijn brief van 2 juni 2015 (Kamerstuk 34 024, nr. 28) wordt de per 2014 aangescherpte Postregeling 2009 momenteel voor het eerst toegepast bij de vaststelling van de basis tariefruimte binnen de UPD en zal ik uw Kamer nader informeren zodra de ACM haar onderzoek heeft afgerond en de uitkomsten openbaar kan maken. Dan kan ook een technische briefing door de ACM georganiseerd worden. Zoals ik tijdens het AO Post van 18 juni 2015 heb toegezegd, zal ik proberen om de technische briefing te laten plaatsvinden voor de begrotingsbehandeling van het Ministerie van Economische Zaken. In hoeverre dit inzicht voor de begrotingsbehandeling geboden kan worden, is afhankelijk van de voortgang ten aanzien van de vaststelling van de basis tariefruimte. Omdat de kostentoerekening plaatsvindt op basis van bedrijfsvertrouwelijke en concurrentiegevoelige gegevens van de UPD-verlener die niet door de ACM openbaar mogen worden gemaakt, meen ik dat de technische briefing beter in besloten vorm plaatsvinden.

De Minister van Economische Zaken,
H.G.J. Kamp